

Aprendre a dir els arbres pel seu nom

Guia il·lustrada per a conèixer els arbres

Jaume Llistosella i Antoni Sánchez-Cuxart
Universitat de Barcelona
Barcelona, 2015, 476 pàgines

Els biòlegs barcelonins Jaume Llistosella i Antoni Sánchez-Cuxart van publicar el 2004 i el 2008 els volums *L'herbari: arbres, arbusts i lianes* i *L'herbari: mates, herbes i falgueres*. Entremig, el 2007, signaven *Els arbres dels carrers de Barcelona*. Després, amb aquesta *Guia il·lustrada per a conèixer els arbres*, apareguda el 2015, han obtingut el Premi de la Societat Catalana de Biologia a la divulgació de la Primera Nit de la Biologia; n'han estat finalistes el llibre de David Bueno *100 gens que ens fan humans* i el programa de Televisió de Catalunya *Quèquicom* pel capítol «Estudiant el canvi climàtic al Pirineu».

Com ens ho fèiem la gent de ciutat —passeu-me el tòpic— per saber com es diuen els arbres i reconèixer-los? Fins fa quatre dies disposàvem d'una obra de referència, la *Guia per a conèixer els arbres* publicada el 1958 per Francesc Masclans i ampliada per Oriol de Bolòs, que encara es pot trobar a les llibreries per bé que, si no m'erro, l'última edició és del 1999. El llibre de Masclans, enormement didàctic, començava presentant «Els arbres en el paisatge», des de la terra baixa mediterrània fins a l'alta muntanya alpina; a continuació, descrivia «El que veiem en un arbre», des del tronc i la capçada fins als borrons; finalment, ens donava eines per a «La identificació dels arbres»: claus (que els classifiquen en grups i en espècies) i il·lustracions (de fulles i fruits) per a la determinació dels arbres, abans d'emprendre la «Descripció, ecologia i geografia de les espècies», des dels pins (pi blanc, pi pinyer, pinastre, pinassa, pi roig, etc.) fins a les palmeres (margalló, palmera excelsa, palmera filosa, palmera de dàtils, palmera de Canàries). Enllà de la part il·lustrada i d'una col·lecció final de làmines a tot color, el llenguatge de la guia era el text: descripcions

precises, amb un llenguatge clar i didàctic, ja ho hem dit, i tan despullat de tecnicismes com era possible. Però, si més no per a un llec, la correlació entre l'arbre concret que intentaves identificar i la seva descripció en la guia rarament resultava ràpida i inequívoca.

Ara, Jaume Llistosella i Antoni Sánchez-Cuxart ofereixen una nova guia que homenatja la clàssica de Masclans ja des del títol. També, ho indiquen els autors al pròleg, pel fet de recollir tots els arbres que va identificar Masclans entre els 251 que inclouen en la seva, que són tots els que creixen espontàniament als boscos i les muntanyes del país, els que es planten com a ornamentals als carrers, als jardins i a les places de pobles i ciutats, i els que es troben en plantacions forestals o de fruiters. En certa mesura, se'n presenta com un complement respectuós, que la posa al dia gràcies a un ús excepcional de la fotografia.

Llistosella i Sánchez-Cuxart comencen amb una descripció general de «Com són els arbres» (l'arbre, el tronc i les branques, la fulla, la nervadura de la fulla, la forma de la fulla, l'apex i la base del limbe, les fulles simples, les fulles compostes, les estípules i el peciòl, les flors, els fruits), descripció que familiaritza el lector amb la terminologia clau i que compta amb el suport eloqüent d'imatges de detall i de petit format. A continuació, presenten unes «Claus il·lustrades per a identificar els arbres», que parteixen de les fulles com a element bàsic de referència i ordenació.

Una segona part és la «Descripció dels arbres», classificats segons el seu nom científic en tres grans grups d'acord amb la taxonomia proposada per The Plant List —gimnospermes, angiospermes dicotiledònies i angiospermes monocotiledònies— i, dins seu, alfabèticament, per famílies, gèneres i espècies. L'encapçalament de cada fitxa inclou, sota la remissió a les il·lustracions corresponents, la relació de noms en català, castellà, basc, gallec, portuguès, anglès i francès. La descripció detalla sumàriament totes les característiques de l'arbre —si és de fulla perenne o caduca, l'alçada màxima, les característiques del tronc i la disposició de

les branques, les fulles, les flors, els fruits, el moment de la florida—; un segon paràgraf en resumeix la geografia i, quan escau, l'ús.

Però és la tercera part de la *Guia il·lustrada per a conèixer els arbres* la que en fa un llibre precís i que va molt més enllà de tots els altres que s'hagin editat al país, inclòs el de Masclans que homenatja i complementa. Hi trobem les «Il·lustracions dels arbres», això és, una pàgina dedicada a cadascun dels individus que s'ha descrit a la segona part amb unes poques imatges ben determinants: les branques i les fulles, sovint també flors i fruits, reproduïdes a partir de mostres fresques, totes a escala, i amb uns recursos digitals que els dona una fidelitat excepcional. És com si tinguéssim a les mans un herbari sempre fresc, de mostres vives i mai no marcides.

Per això aquesta guia de Llistosella i Sánchez-Cuxart està cridada a esdevenir la nova obra de referència per als qui sentim la necessitat de trobar el nom dels arbres que ens envolten. Per això s'entén, i cal aplaudir-ho, que hagi estat reconeguda amb el Premi a la Divulgació de la primera Nit de la Biologia.

Oriol Izquierdo